

2023 YILI PARA POLİTİKASI VE LİRALAŞMA STRATEJİSİ

30 Aralık 2022

2023 Yılı Para Politikası ve Liralaşma Stratejisi Temel Çerçevesi

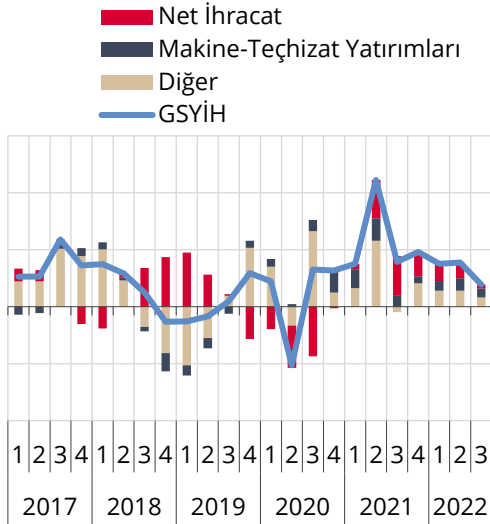
1. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının (TCMB) temel amacı fiyat istikrarını sağlamak ve sürdürmektir. Bu amaç doğrultusunda, sahip olunan tüm araçlar kullanılmaya devam edilecektir. Kalıcı fiyat istikrarını destekleyici bir unsur olarak finansal istikrar gözetilecektir. TCMB'nin bütünsel politika çerçevesi olan Liralaşma Stratejisi güçlendirilerek uygulanmaya devam edilecektir.
2. Enflasyon hedeflemesi rejimi çerçevesinde, Hükümet ile birlikte belirlenen orta vadeli enflasyon hedefi yüzde 5 olarak korunmuştur. Enflasyon Raporu'nda açıklanan tahminler ara hedef olarak kullanılarak, para politikası enflasyonu orta vadeli hedefine kademeli olarak yaklaştıracak şekilde oluşturulacaktır.
3. TCMB'nin temel politika aracı bir hafta vadeli repo ihale faiz oranıdır. Piyasa faizlerinin politika faizleriyle uyumlu seyretmesi sağlanarak parasal aktarım mekanizmasının etkinliğini destekleyici politikalar sürdürülecektir.
4. Liralaşma Stratejisi çerçevesinde uygulanacak politikalar, bankacılık sisteminin hem varlık hem de yükümlülük tarafında Türk lirasının (TL) ağırlığının kalıcı olarak artırılması amacıyla güçlendirilerek kullanılmaya devam edilecektir. Bu kapsamda, 2023 yılının ilk yarısı için mevduatta liralaşma hedefi yüzde 60 olarak belirlenmiştir. Bankaların fonlama, teminat ve kredi kanallarını kullanım imkânları liralaşma hedefleri doğrultusunda kalibre edilecektir.
5. TL likidite yönetiminde Açık Piyasa İşlemleri (API) kanalıyla yapılan fonlamanın payı kademeli bir şekilde artırılabilecek ve API, fonlamanın temel unsuru haline getirilecektir.
6. Yatırım, istihdam, üretim, ihracat ve cari fazlayı artıran faaliyetler, 2023 yılında öngörülen enflasyon patikasıyla uyumlu bir şekilde, hedefli kredi politikaları ile desteklenecektir.
7. Dalgalı döviz kuru rejimi sürdürülecek ve döviz kurları, serbest piyasa koşullarında, arz ve talep dengesine göre oluşacaktır.
8. Para politikasının etkinliği ve finansal istikrar açısından döviz rezervlerinin güçlendirilmesi önem arz etmektedir. Bu doğrultuda, rezerv kaynaklarının çeşitlendirilmesine ve rezervlerin artırılmasına devam edilecektir.
9. Dijital Türk Lirası Ağı üzerinde ilk ödemeler başarılı bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Dijital Türk Lirası İşbirliği Platformu, 2023 yılında seçili bankalar ve finansal teknoloji firmalarının katılımları ile genişletilecek ve geniş katılımlı pilot testlerin gerçekleştirileceği ileri fazlara geçilecektir.
10. TCMB, şeffaflık, öngörülebilirlik ve hesap verebilirlik ilkeleri doğrultusunda politika iletişimine ve veri paylaşımına devam edecektir.

1. 2022 Yılı Gelişmeleri

1.1. Makroekonomik Görünüm

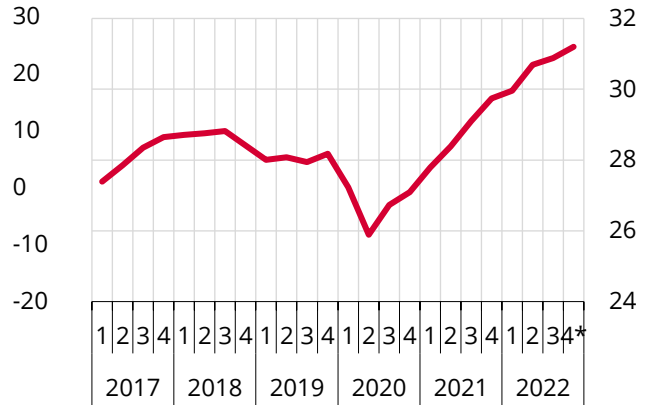
- İktisadi faaliyet, 2022 yılının ilk üç çeyreğinde gücünü korumuştur. Yılın ikinci çeyreğinde, Rusya-Ukrayna Savaşıyla daha da yoğunlaşan negatif arz şokları ve artan belirsizliklere rağmen, iktisadi faaliyet güçlü seyrini sürdürmüştür. Birinci ve ikinci çeyreklerde yıllık büyüme oranları, sırasıyla yüzde 7,5 ve yüzde 7,7 olarak gerçekleşmiştir. Üçüncü çeyrekte ise zayıflayan küresel talebin yansımalarıyla büyüme oranı yıllık bazda yüzde 3,9 seviyesinde gerçekleşmiştir. Sürdürülebilir bileşenlerin büyüme oranları üzerindeki katkısının yıl boyunca yüksek olduğu gözlenmiştir. İlk üç çeyrekte, net ihracat ve makine-teçhizat yatırımlarındaki artışın katkısı ortalama yıllık büyüme oranının yüzde 62'sini oluşturmuştur. Net ihracat yıllık büyümeye son yedi çeyrek boyunca aralıksız katkı sağlamıştır. Makine-teçhizat yatırımları ise yıllık bazda yüzde 14,3 yükselerek, yıllık bazdaki artışını on ikinci çeyreğe taşımıştır (Grafik 1).

Grafik 1: Harcama Yoluyla Yıllık Büyümeye Katkılar (% Puan)

Kaynak: TCMB, TÜİK.

Grafik 2: İstihdam (Mevsimsellikten Arındırılmış, Milyon Kişi)

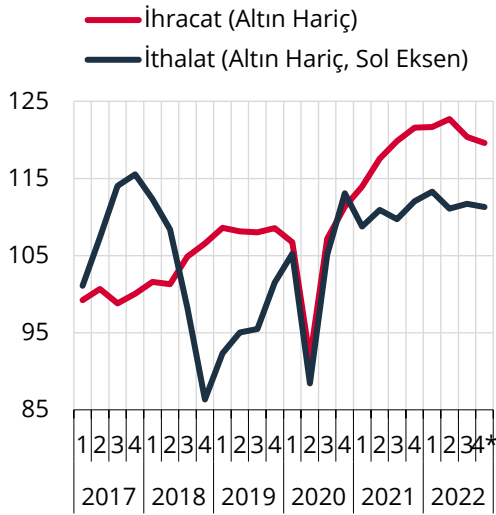
Kaynak: TÜİK.

* Ekim ayı itibarıyla.

- 2022 yılının ilk yarısında, iktisadi faaliyetteki olumlu görünüm işgücü piyasasına da yansımıştır. Bu dönemde sanayi istihdamı dış talebin desteğiyle yükseliş kaydederken, hizmet istihdamı turizm sektöründeki güçlü seyrin de katkısıyla artmıştır. İlk çeyrekte dönemlik bazda mevsimsellikten arındırılmış olarak yüzde 0,7 yükseliş kaydeden toplam istihdam, yılın ikinci çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre yüzde 2,5 (yaklaşık 734 bin kişi) artmıştır (Grafik 2). Bu dönemde, çeyreklik bazda yüzde 3,3 artış ile sanayi sektörü başta olmak üzere istihdam artışına katkı veren sektörler dikkate alındığında, büyüme dinamiklerinin yapısal kazanımlarla desteklenmekte olduğu görülmektedir. Üçüncü çeyrekte, dönemlik bazdaki istihdam artışı iktisadi faaliyetteki sınırlı ivme kaybı ile uyumlu olarak yavaşlamıştır. Bu dönemde, mevsimsellikten arındırılmış istihdam bir önceki çeyreğe göre yüzde 0,6 artış kaydetmiştir.

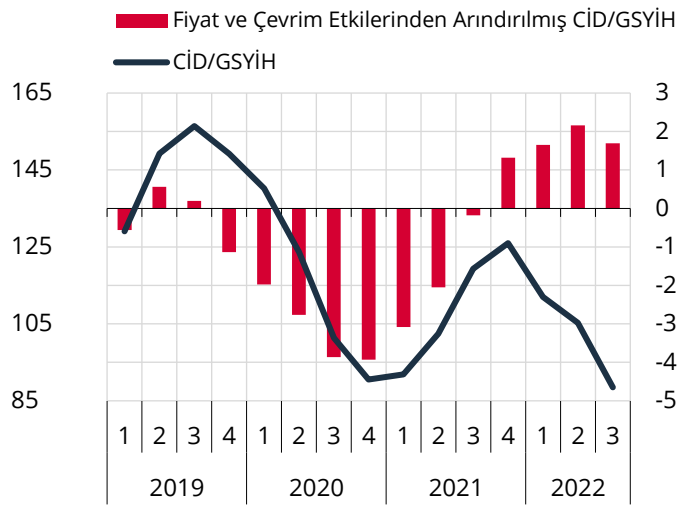
3. İhracat miktar endeksi pandemi sonrası küresel ekonomideki toparlanma eğiliminin devamı ile birlikte 2022 yılının ilk çeyreğinde artışını sürdürmüş, ikinci çeyrekte de Rusya-Ukrayna Savaşı kaynaklı etkilere rağmen yükselmiştir (Grafik 3). İthalat miktar endeksi ise yılın ilk yarısında iktisadi faaliyetteki canlılığa rağmen nispeten yatay seyretmiştir. Miktar tarafında gözlenen daha dengeli görünüme karşın, başta enerji olmak üzere, emtia fiyatları kaynaklı dış ticaret haddindeki bozulma dış ticaret açığında artışa neden olmuştur. Türkiye'nin ana ihracat pazarı olan Avrupa ülkelerine yapılan ihracatın yıllık büyümesi yılın ilk yarısında yüksek seyretmiş, üçüncü çeyrekte ise dış talepteki zayıflama ve paritedeki düşüş nedeniyle yavaşlamıştır. Buna rağmen, toplam ihracat pandemi sonrası ulaştığı yüksek seviyeleri korumuştur. İthalat ise yüksek seyreden enerji ve yılın ikinci yarısında ivmelenen altın ithalatının etkisiyle artmaya devam etmiştir. Bu dönemde hizmet gelirleri seyahat ve taşımacılık gelirlerinin katkılarıyla artış eğilimini koruyarak cari dengeye desteğini sürdürmüştür. Bu çerçevede, hizmet dengesinin güçlü katkısına rağmen enerji fiyatları kaynaklı olarak yıllıklandırılmış cari işlemler açığı artmaya devam etmiştir. Diğer taraftan, yıl genelinde uluslararası fiyatlardaki döngüsel etkiler dışlandığında ekonominin cari fazla kapasitesinde artış gözlenmiştir (Grafik 4).

Grafik 3: Dış Ticaret Miktar Endeksleri
(Mevsimsellikten Arındırılmış, 2015=100)

Kaynak: TCMB, TÜİK.
* Ekim ayı itibarıyla.

Grafik 4: Cari İşlemler Dengesi* (12 Aylık Birikimli)

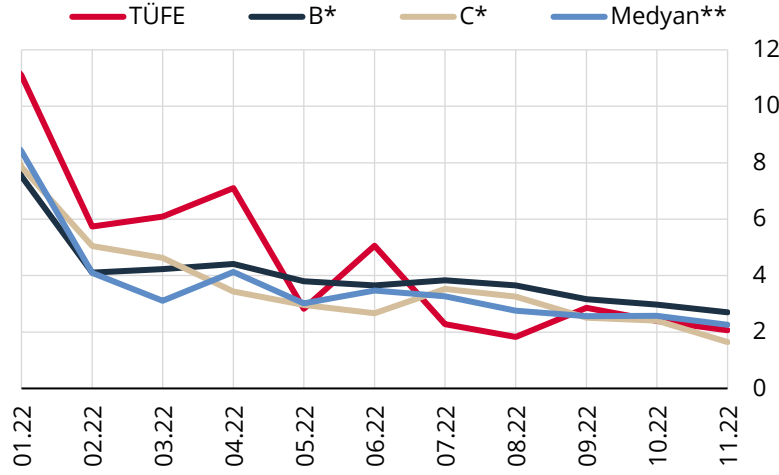

Kaynak: TCMB, TÜİK.

* CİD: Cari İşlemler Dengesi, GSYİH: Gayri Safi Yurt İçi Hasıla.

4. 2022 yılının ilk yarısında jeopolitik gelişmelerle birlikte süregelen arz kısıtları belirginleşmiş, başta enerji olmak üzere küresel emtia ve gıda fiyatlarında hızlı artışlar yaşanmıştır. Negatif arz şoklarına ek olarak, 2021 yılının son çeyreğinde döviz piyasalarında yaşanan ekonomik temellerden uzak fiyat oluşumlarının etkileriyle yıllık enflasyonun yükselişi yıl genelinde yavaşlayarak devam etmiştir. 2022 yılında toplam talep koşullarının yıllık enflasyon üzerindeki etkisi ise görece sınırlı kalmıştır.
5. Yılın ikinci yarısında, Türkiye'nin başta tahıl koridoru olmak üzere arz sürekliliğinde uyguladığı yapıcı politikaların da katkısıyla küresel negatif arz şokları etkilerini büyük ölçüde yitirmiştir. Liralaşma Stratejisi kapsamında atılan güçlü adımların etkileri belirginleşerek TL ve döviz piyasalarının istikrarına katkı sağlamıştır. Gerek enflasyonun temel sürükleyicisi olan dışsal etkenlerdeki destekleyici görünüm gerekse uygulanan politikaların etkileriyle, aylık enflasyon oranları yılın ikinci yarısında daha da yavaşlamıştır (Grafik 5). Fiyat artış oranlarındaki yavaşlama çekirdek, ana eğilim ve yayılım göstergelerine yansımış ve beklentilerde belirgin gerileme gözlenmiştir.

Grafik 5: Aylık Tüketici Enflasyonu (Mevsimsellikten Arındırılmış, %)

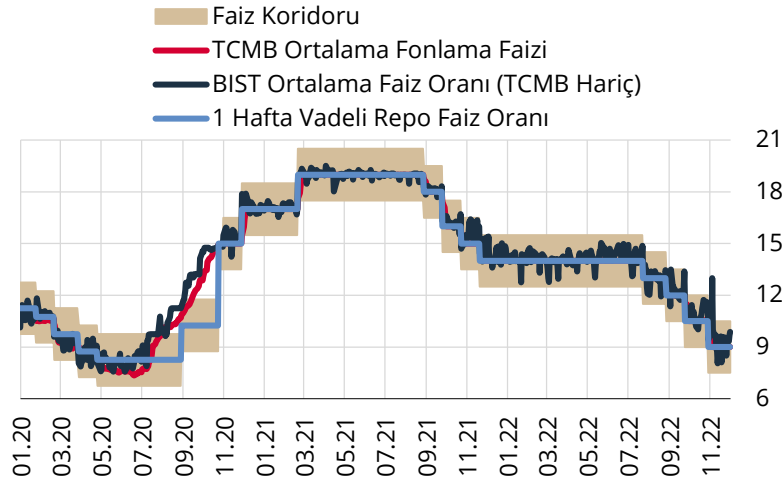
Kaynak: TCMB, TÜİK.

* B endeksi işlenmemiş gıda, enerji, alkollü içkiler ve tütün ile altın dışı TÜFE; C endeksi enerji, gıda ve alkolsüz içecekler, alkollü içkiler ile tütün ve altın dışı TÜFE'den oluşmaktadır.

** Medyan: Mevsimsellikten arındırılmış 5 basamaklı alt fiyat endekslerinin medyan aylık enflasyonu.

1.2. Para Politikası ve Liralaşma Stratejisi Gelişmeleri

- TCMB fiyat istikrarının sürdürülebilir bir çerçevede yeniden şekillenmesi amacıyla, tüm politika araçlarında Türk lirasını öncelikleyen geniş kapsamlı bir politika çerçevesi gözden geçirme sürecini yürüterek bütünlük politikası çerçevesi olan Liralaşma Stratejisi'ni uygulamaya geçirmiştir.
- Liralaşma Stratejisi, atılacak adımlara ilişkin etki analizleri ışığında tasarlanmıştır. Bu dönemde, para politikasını tamamlayıcı ve parasal aktarımı güçlendirici nitelikte makroihtiyati, teminat, likidite adımları ve rezerv yönetimini içeren güçlü bir politika bileşimi oluşturulmuştur.
- TCMB, ocak-temmuz döneminde politika faizini sabit tutmuştur (Grafik 6). Diğer taraftan, jeopolitik gelişmelerin ve küresel finansal koşulların etkisiyle 2022 yılında küresel resesyona yönelik riskler yılın ikinci yarısında giderek yoğunlaşmıştır. Söz konusu risklerin yurt içindeki arz, yatırım ve cari fazla kapasitesi üzerindeki etkilerini sınırlamak ve sanayi üretimi ile istihdamdaki kazanımların devamını sağlamak için ön alıcı bir anlayışla ağustos ayında faiz indirim döngüsüne başlanmıştır. TCMB, yurt içindeki finansal koşulların üretim için özellikle finansman maliyeti kanalıyla destekleyici olması gerektiğini değerlendirmiştir. Bu çerçevede, toplam 500 baz puanlık faiz indirimi gerçekleştirilerek kasım ayı itibarıyla politika faizi yüzde 9 seviyesine indirilmiştir.
- Küresel talebe ilişkin artan riskler dikkate alınarak yapılan değerlendirme sonucunda, gerçekleştirilen politika faizi indirimlerinin yeterli olduğu belirtilmiş ve ağustos ayında başlayan faiz indirim döngüsü kasım ayında sonlandırılmıştır. Bu çerçevede, aralık ayında politika faizi yüzde 9 seviyesinde sabit tutulmuştur.

Grafik 6: Kısa Vadeli Faiz Oranları (%)

Kaynak: Borsa İstanbul (BIST), TCMB.

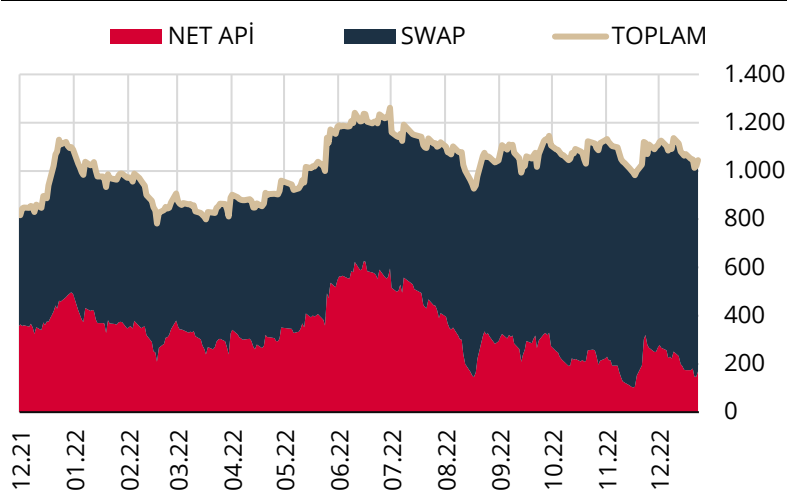
10. TCMB, 2022 yılında uygulamaya konulan Liralaşma Stratejisi ile fiyat istikrarının sürdürülebilir bir çerçevede yeniden şekillenmesini amaçlayan bir politika duruşunu benimsemiştir. Geçmiş dönem tecrübeleri ve küresel uygulamalar ışığında, enflasyonu geçici olarak baskılayan finansal kırılma riskleri artıran bir yaklaşım yerine, kalıcı fiyat istikrarını sağlamaya yönelik, yapısal unsurlara da odaklanan bütüncül bir çerçeve esas alınmıştır. Bu kapsamda, finansal sistemde temel değer saklama aracının TL cinsinden varlıklar olmasını, bilançolarda Türk lirasının payının artmasını, TCMB fonlamasında teminat olarak ağırlıklı TL cinsinden varlıkların kullanılmasını ve yurt içindeki ticari işlemlerde tek değişim aracının Türk lirası olmasını hedefleyen Liralaşma Stratejisi 2022 yılı Ocak Enflasyon Raporu'nda kamuoyu ile paylaşılmıştır.
11. TCMB'nin bütüncül politika çerçevesinin ana unsurları, liralaşma adımları ile Türk lirasının finansal sistemdeki ağırlığının artırılması, çeşitlendirilmiş rezerv yönetimi ile hedefli kredi ve likidite uygulamaları olmuştur.
12. Türk lirasının finansal sistemdeki ağırlığının artırılmasına yönelik olarak zorunlu karşılık oranları, zorunlu karşılık faiz/nema ve komisyon uygulamaları ile menkul kıymet tesisi uygulaması aktif olarak kullanılmıştır.
13. Rezerv kaynaklarının çeşitlendirilmesi stratejisi çerçevesinde dönüşümlü mevduat hesapları, Yurt Dışında Yerleşik Vatandaşlar Mevduat ve Katılım Sistemi (YUVAM) hesapları, ülke para takası anlaşmaları, ihracat bedellerinin belirli bir oranının TCMB'ye satışı, Vatandaşlık Kanunu kapsamında TCMB'ye yapılan döviz satışları, yabancı gerçek kişilere gayrimenkul satışından elde edilen dövizin TCMB'ye satışı ve Genişletilmiş Konut Finansman Paketi işlemlerinden TCMB'ye döviz satışı gibi farklı kanallardan elde edilen katkı ile uluslararası rezervlerde istikrarlı bir artış eğilimi sağlanmıştır. Güçlenen uluslararası rezervler, iktisadi temellerden uzak fiyat oluşumlarının önüne geçerek Türk lirasının istikrarını ve enflasyon eğilimindeki yavaşlama sürecini desteklemiştir.
14. Hedefli kredi politikası ile kredi büyümesinin fiyat istikrarı ile uyumlu seyretmesi ve kredilerin potansiyel büyüme ve cari dengeyi desteklemesi amacıyla düzenlemeler yapılmıştır. Atılan adımlar sonrasında kredi kompozisyonunda hedeflenen yönde değişim gerçekleşirken, TL kredilerde daha dengeli bir büyüme hızı sağlanmıştır. Tüketici kredilerinin TL krediler içerisindeki payı azalmış, yatırım ve ihracat kredilerinin ticari krediler içerisindeki payı ise artmıştır. Buna ek olarak, TCMB tarafından uygulanmakta olan hedefli kredi politikasının olumlu bir yansıması olarak Küçük ve Orta Ölçekte İşletmelere (KOBİ) kullanılan kredilerin miktarı ve toplam krediler içerisindeki payı artmıştır.

15. 2022 yılında TL likiditeye erişim için gerekli teminatların tesis edilmesinde, TL varlıkların öncelikli tercih haline getirilmesi süreci desteklenmeye devam edilmiştir. Bu temel yaklaşım ile uyumsuz, YP varlıklar ile TL likiditeye erişim kolaylığı sağlayarak yapısal dolarizasyona yol açan Rezerv Opsiyon Mekanizması sonlandırılmış ve Liralaşma Stratejisi ile Türk lirası lehine telafi edici araçlar geliştirilmiştir. Bu amaçla zorunlu karşılık, menkul kıymet tesisi, likidite ve teminat yönetimi uygulamalarında TL varlıklara olan talebi artıracak kararlar alınarak parasal aktarım mekanizması güçlendirilmiştir.
16. Atılan hedefli likidite adımlarının etkisiyle Devlet İç Borçlanma Senetleri (DİBS) getirileri tüm vadelerde gerilemiş, politika faizi ile kredi ve tahvil faizleri arasındaki fark önemli oranda gerileyerek parasal aktarım mekanizması güçlendirilmiştir.

1.3. Likidite, Rezerv ve Hedefli Kredi Politikaları

17. 2022 yılında para tabanı gelişmeleri, TL karşılığı döviz işlemleri ile Hazine ve Maliye Bakanlığının (HMB) net borçlanma tutarındaki artış sistemin fonlama ihtiyacı üzerinde yukarı yönlü, Kur Korunmalı Mevduat (KKM) işlemleri ve ihracat bedelleri ise aşağı yönlü etkiye sebep olmuştur. Sistemin fonlama ihtiyacı, bileşenlerin dengeli etkisiyle 2022 yılı boyunca ortalama 1.026 milyar TL seviyesinde seyretmiştir. Yıl boyunca istikrarlı bir seyir izleyen sistemin fonlama ihtiyacı, 2021 yılı sonuna göre 44 milyar TL azalarak 23 Aralık 2022 itibarıyla 1.044,7 milyar TL seviyesinde gerçekleşmiştir (Grafik 7).

Grafik 7: TCMB Fonlaması (Milyar TL)

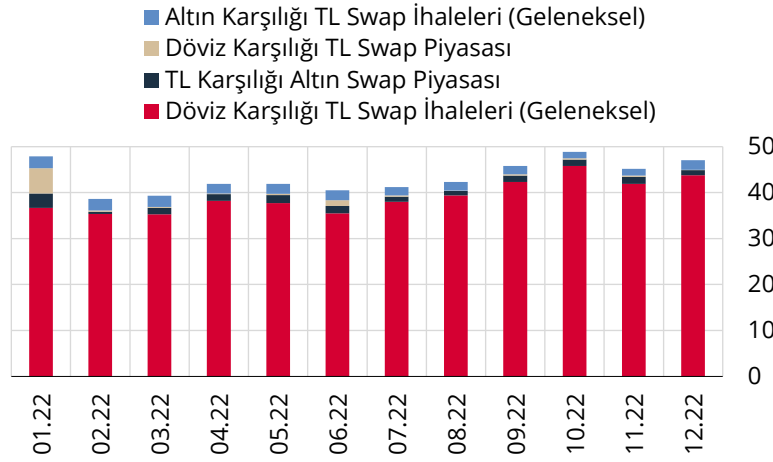
Kaynak: TCMB.

18. Sistemin fonlama ihtiyacı, APİ ile döviz ve altın karşılığında gerçekleştirilen swap işlemlerince karşılanmaktadır (Grafik 7). 2021 yılı sonunda 490 milyar TL olan net APİ fonlaması, 321,5 milyar TL azalış göstererek, 23 Aralık 2022 tarihi itibarıyla 168,5 milyar TL seviyesine gerilemiştir. 2021 yılı sonunda 598,7 milyar TL olan TCMB swap işlem tutarı, 277,5 milyar TL artış göstererek 23 Aralık 2022 tarihi itibarıyla 876,2 milyar TL seviyesine yükselmiştir. Döviz karşılığı TL swap işlemleri stok büyüklüğü, 2021 yılı sonundaki 43,2 milyar ABD doları seviyesinden, 23 Aralık 2022 tarihi itibarıyla 43,9 milyar ABD doları seviyesine yükselmiştir. Altın karşılığı TL swap işlemleri stok büyüklüğü, 2021 yılı sonundaki 6,1 milyar ABD doları seviyesinden, 23 Aralık 2022 tarihi itibarıyla 3,2 milyar ABD doları seviyesine gerilemiştir. Toplam TL karşılığı swap işlem stoku 2021 yılı sonunda 49,4 milyar ABD doları seviyesinden, 23 Aralık 2022 tarihi itibarıyla 47,1 milyar ABD doları seviyesine gerilemiştir.

19. 2022 yılında TCMB tarafından APİ çerçevesinde sağlanan fonlama genel olarak bir hafta vadeli repo miktar ihaleleri yoluyla sağlanırken, TCMB taraflı döviz karşılığı TL swap işlemleri çerçevesinde sağlanan fonlama kotasyon yöntemiyle bir hafta vadeli, geleneksel ihale yöntemiyle ise iki hafta, bir ay, iki ay ve üç ay vadeli olarak gerçekleştirilmiştir. 2022 yılında 6 ay vadeli döviz karşılığı TL swap işlemleri ile fonlama yapılmamıştır. 2022 yılında TCMB taraflı swap işlemleri için BIST Swap Piyasası kullanılmamış ve bu piyasadaki işlem stoku 13 Ocak 2022 tarihi itibarıyla sıfır seviyesine inmiştir. Bu tarihten itibaren tüm swap işlemleri TCMB nezdindeki piyasalarda gerçekleştirilmiştir.
20. Geleneksel yöntemle düzenlenen ihaleler ile nominal 3,9 milyar TL DİBS ve 0,3 milyar TL kira sertifikası, piyasa yapıcılığı doğrudan alım imkânı kapsamında 8 Nisan 2022 tarihi itibarıyla düzenlenmeye başlanan ihaleler ile nominal 68,9 milyar TL tutarında DİBS alımı olmak üzere toplam nominal 73,1 milyar TL tutarında alım gerçekleştirilmiştir. Piyasa yapıcılığı doğrudan alım imkânı kapsamında düzenlenen ihalelerde piyasa yapıcısı bankalara tanınan teklif limiti, ilgili bankaların 2022 yılı başından itibaren HMB sabit kuponlu DİBS ihraçlarına katılımları ile doğru orantılı şekilde düzenlenmiştir. 2021 yılı sonunda nominal 63,8 milyar TL olan ve 23 Aralık 2022 tarihi itibarıyla nominal 121,4 milyar TL seviyesine ulaşan DİBS portföyü, TCMB analitik bilanço büyüklüğünün yüzde 3,86'sı seviyesindedir.
21. 2022 yılında, Liralaşma Stratejisi çerçevesinde TCMB tarafından sağlanan TL fonlaması karşılığında teminata kabul edilen kıymetlerde TL cinsi varlıkların payının artırılması amacıyla teminat yönetimi uygulama esasları güncellenmiş ve teminat sisteminin blokaj kompozisyonunda ve iskonto oranlarında önemli değişiklikler gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda;
- Teminat sisteminde kıymet türlerine yönelik yapılan düzenleme ile DİBS sepetinin sadece TL cinsi kuponsuz, sabit kuponlu, değişken faizli ve TL gecelik referans faiz oranına (TLREF) endeksli DİBS veya Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama Anonim Şirketi (HMVKŞ) tarafından yurt içinde ihraç edilen kira sertifikası cinsinden varlıklardan oluşması sağlanmıştır.
 - Teminat sisteminde minimum DİBS bulundurma koşuluna yönelik yapılan düzenleme ile TCMB nezdindeki Bankalararası Para Piyasası işlemleri için yüzde 10 olarak uygulanmakta olan oran, 27 Aralık 2021 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yüzde 30 seviyesine yükseltilmiştir.
 - 27 Mayıs 2022 tarihinde teminat yönetimi uygulama esaslarında uygulama birliği sağlanması amacıyla TCMB taraflı swap işlemleri için geçerli olan teminat sisteminde değişiklik yapılmış ve bu işlemler için de minimum DİBS bulundurma koşulu yüzde 30 olarak uygulanmaya başlanmıştır.
 - Devam eden süreçte, söz konusu piyasalar bünyesinde gerçekleştirilen işlemler için minimum DİBS bulundurma koşulu, 24 Haziran 2022 itibarıyla yüzde 45 ve 22 Temmuz 2022 itibarıyla ise yüzde 50 seviyesine çıkarılmıştır.
 - Liralaşma Stratejisi kapsamında teminat sisteminde iskonto oranlarına yönelik yapılan düzenlemeyle endeksli kıymetler ile döviz ve altın cinsinden teminata konu varlıkların teminat iskonto oranları yüzde 5 seviyesinden 27 Mayıs 2022 tarihinde yüzde 15'e, 24 Haziran 2022 tarihinde yüzde 30'a, 22 Temmuz 2022 tarihinde yüzde 50'ye ve 2 Eylül 2022 tarihinde ise yüzde 60 seviyesine yükseltilmiştir. Liralaşma Stratejisi kapsamında yapılan bu düzenleme ile teminat sisteminde TL cinsi varlıkların payının artırılması amaçlanmıştır.

- APİ repo işlemlerinde, işlem karşılığı kıymet kabulüne yönelik yapılan düzenleme ile işlem karşılığı kıymet olarak kabul edilen kıymet setinde değişikliğe gidilmiştir. Bu çerçevede, TCMB repo işlemlerinde HMB ve HMKŞ tarafından kurumsal yatırımcılara ihraç edilen altın ve yabancı para (YP) (ABD doları ve euro) cinsi DİBS ve kira sertifikalarının repo karşılığı kıymet olarak kabul edilmesi imkânını 24 Haziran 2022 tarihi itibarıyla sonlandırmıştır.
- 22.** Liralaşma Stratejisi ile birlikte TL mevduatta görülen belirgin artışın da etkisiyle, TL olarak tesis edilen zorunlu karşılık tutarı 24 Kasım-8 Aralık 2022 tesis dönemi itibarıyla önceki yıl sonuna göre 70,9 milyar TL artış göstermiştir.
- 23.** 2022 yılında, döviz karşılığı TL swap işlemleri çerçevesinde, geleneksel yöntemle gerçekleştirilen döviz karşılığı TL swap ihaleleri ve kotasyon yöntemiyle gerçekleştirilen Döviz Karşılığı TL Swap Piyasası işlemleri yoluyla fonlama sağlanmıştır (Grafik 8). 23 Aralık 2022 tarihi itibarıyla döviz karşılığı TL swap ihaleleri kaynaklı stok miktarı 43,8 milyar ABD doları, Döviz Karşılığı TL Swap Piyasası işlemleri kaynaklı stok miktarı ise 87 milyon ABD doları seviyesindedir.
- 24.** Bankaların likidite yönetimindeki etkinliğin artırılması ve altın cinsi tasarrufların finansal sisteme dâhil edilmesine katkı sağlanması amacıyla 2019 yılında uygulamaya alınan TL Karşılığı Altın Swap Piyasası ve Döviz Karşılığı Altın Swap Piyasası işlemleri ile 2020 yılında uygulamaya alınan altın karşılığı TL swap ihalelerine 2022 yılında da devam edilmiştir. 23 Aralık 2022 tarihi itibarıyla kotasyon yöntemi ile gerçekleştirilen TL Karşılığı Altın Swap Piyasası işlem tutarı net 18,8 ton, Döviz Karşılığı Altın Swap Piyasası işlem tutarı net 17,5 ton ve altın karşılığı TL swap ihale stok miktarı net 37 ton seviyesindedir.

Grafik 8: TCMB Tarafı Döviz Karşılığı TL İşlemleri (Stok, Milyar ABD Doları)

Kaynak: TCMB.

- 25.** İhracatçı ve ithalatçı firmaların kur riskini yönetebilmeleri amacıyla 2021 yılı Aralık ayında uygulamaya konulan ve ihale yoluyla gerçekleştirilen TCMB nezdindeki TL uzlaşmalı vadeli döviz satışı işlemleri yeterli talep gelmemesi nedeniyle 2022 yılı Şubat ayında sonlandırılmıştır. BIST Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasası'nda (VİOP) TL uzlaşmalı vadeli döviz satışı işlemlerine ise 2022 yılında devam edilmiştir. 23 Aralık 2022 tarihi itibarıyla VİOP nezdindeki kısa pozisyon tutarı 500 milyon ABD doları seviyesindedir.
- 26.** Döviz üzerinden kullanılan reeskont kredilerinin geri ödemeleri kaynaklı TCMB döviz rezervlerine katkı 17,4 milyar ABD doları olarak gerçekleşirken, reeskont kredisi kullanımı dolayısıyla yapılan döviz satışları kaynaklı 4,4 milyar ABD doları rezerv katkısı gerçekleşmiştir. Söz konusu katkının yıl sonunda 22,3 milyar ABD doları seviyesine yükselmesi beklenmektedir.

27. TL mevduata dönüşümün desteklenmesi kapsamında getirilen düzenlemelerin de etkisiyle bankaların zorunlu karşılığa tabi YP cinsinden yükümlülükleri önemli ölçüde gerilemiş, buna bağlı olarak YP cinsinden tesis edilen zorunlu karşılık tutarı 25 Kasım-8 Aralık 2022 tesis dönemi itibarıyla önceki yıl sonuna göre 8,1 milyar ABD doları azalmıştır.
28. 2021 yılı Aralık ayında devreye alınan dönüşüm hesapları ve 2022 yılında uygulamaya konulan;
- İhracat bedellerinin belirli bir oranının TCMB'ye satışı,
 - YUVAM hesabı,
 - Vatandaşlık Kanunu kapsamında TCMB'ye yapılan döviz satışları,
 - Yabancı gerçek kişilere gayrimenkul satışlarından elde edilen dövizin TCMB'ye satışı,
 - Genişletilmiş Konut Finansman Paketi işlemlerinden TCMB'ye döviz satışı
- gibi farklı kanallar ile rezerv kaynakları çeşitlendirilerek TCMB rezervleri güçlendirilmeye devam edilmiştir.
29. 2021 yılı sonunda 111,1 milyar ABD doları seviyesinde olan TCMB rezervleri, 2022 yılında yürütülen rezerv kaynaklarının çeşitlendirmesi uygulamaları ile 23 Aralık 2022 tarihi itibarıyla 128,4 milyar ABD doları seviyesine ulaşmıştır. Benzer şekilde güçlenen altın rezervleri, 2021 yıl sonundaki 657,7 ton seviyesinden 23 Aralık 2022 tarihi itibarıyla 779,5 ton seviyesine ulaşmıştır.
30. Diğer merkez bankaları ile yapılan ikili para takası anlaşmaları, para takası finansmanlı ticaret mutabakatı yoluyla ikili ticareti ve her iki ülkenin ekonomik kalkınmasına yönelik olarak mali işbirliğini teşvik etme amacını taşımaktadır. Bu kapsamda, 19 Ocak 2022 tarihinde TCMB ile Birleşik Arap Emirlikleri Merkez Bankası arasında 18 milyar dirhem ve 64 milyar TL limitli bir para takası anlaşması imzalanmıştır. Çin Halk Cumhuriyeti Merkez Bankası ile imzalanan para takası anlaşması, süresinin dolması nedeniyle 6 Haziran 2022'de 3 yıllık bir süre için yenilenmiştir.
31. TCMB, Liralaşma Stratejisi'ni desteklemek ve kredilerin ticari faaliyet ile uyumlu seyrini temin etmek amacıyla 2022 yılında yeni düzenlemeler uygulamaya koyarak makroihtiyati araç setini güçlendirmiştir.¹
32. Söz konusu düzenlemelerle, TL finansal varlıklara ve Türk lirasına olan talep artmakta, Türk lirasının istikrarına ve dezenflasyon sürecine katkı sağlanmaktadır. Uygulamayla, üretim potansiyelini artıran ve cari dengeye katkı sağlayan yatırım ve ihracat gibi başlıklarda seçici davranılarak, bu alanlardaki finansal koşullar olumlu yönde desteklenirken, istihdam katkısı yüksek ve büyümeyi tabana yayan KOBİ'lerin finansmana erişimi kolaylaştırılmaktadır. Ayrıca, kredi faizi ile TCMB politika faizi arasındaki farkın azalmasıyla parasal aktarım mekanizması güçlendirilmektedir.
33. Döviz ve altından TL mevduata dönüşen hesaplar zorunlu karşılık uygulamasından muaf tutulmuştur. Benzer şekilde, bankaların YP mevduatına uygulanan zorunlu karşılık oranları, gerçek kişi TL mevduat hesabına dönüşüm oranlarına göre farklılaştırılmıştır. Ayrıca, TL mevduata dönüşüm bankaların YP mevduat yükümlülükleri için tesis edilen zorunlu karşılıklara komisyon uygulaması ile desteklenmiştir.
34. TL cinsinden ticari nitelikli krediler 2022 yılı nisan ayında zorunlu karşılık uygulaması kapsamına alınmıştır. Düzenlemede kredilerin amacına uygun ve üretimi, yatırımı ve istihdamı destekleyen faaliyet alanlarında kullanılmasını teşvik edebilmek için KOBİ, esnaf, ihracat, yatırım ve tarımsal krediler dışında kalan kredileri sınırlamaya yönelik bir çerçeve esas alınmıştır.

¹ Uygulamalara ilişkin ayrıntılı bilgi ve düzenlemeler için bkz. Ek 1, Tablo 3: Hedefli Kredi Politikaları.

35. YP mevduata getirilen zorunlu karşılık uygulamasının YP likiditeye etkileri ve Türk lirasına olan talebe sınırlı etkisi nedeniyle, makroihtiyati çerçeveyi Türk lirası talebi lehine güçlendirmek ve bankaların kredi arzını etkilemek amacıyla, uzun vadeli sabit getirili menkul kıymetlerin belli koşullarda TCMB nezdinde tesisi uygulaması getirilmiştir. Parasal aktarım mekanizmasının güçlenmesi amacıyla menkul kıymet tesisi uygulaması kredileri kapsayacak şekilde genişletilmiştir.
36. 2022 yılında, ihracat ve döviz kazandırıcı hizmetler reeskont kredisi uygulaması TCMB'nin politika önceliklerine göre güncellenmiştir. Rezerv kaynaklarını çeşitlendirmek ve döviz piyasası istikrarına katkı sağlamak amacıyla, TL reeskont kredisine geçiş yönünde adımlar atılarak, TL reeskont kredilerinde ihracat gelirinden ilave yüzde 30 döviz satış düzenlemesi ile mevcut politikalar desteklenmiştir. Bu kapsamda TL üzerinden düzenlenen senetlerin reeskonta kabulü suretiyle kullanılan reeskont kredisi kullanımı artarak 197,7 milyar TL düzeyinde, döviz üzerinden düzenlenen senetlerin reeskonta kabulü suretiyle kullanılan reeskont kredisi kullanımı 122,1 milyar TL düzeyinde gerçekleşmiştir. Bunun yanı sıra, Liralaşma Stratejisi ile uyumlu olarak reeskont kredisi limitleri TL'ye dönüştürülmüş ve reeskont kredisine ilişkin genel limitler 2023 yılı başından itibaren geçerli olmak üzere TL cinsinden tespit edilmiştir.
37. Para takası anlaşmaları kaynaklı reeskont kredileri de yerel para cinsinden ticareti desteklemek amacıyla kullanıma açılmıştır. Bu kapsamda, Kore Cumhuriyeti wonu ve Birleşik Arap Emirlikleri dirhemi cinsi swap kaynaklı reeskont kredisi imkânı tanınmıştır.
38. Yatırım Taahhütlü Avans Kredisine (YTAK) erişilebilirliği artırmak amacıyla kredilere aracılık eden banka sayısı artırılmıştır. Yenilenerek uygulamaya alınan program ile birlikte kredilerin cari açığı azaltıcı nitelikte sanayi ve turizm yatırımları için kullanılması; yatırım bölgesi, yerli makine/yerli girdi ve yurt dışı finansman oranı gibi çeşitli kriterlere göre kredi faiz oranında indirim imkânı tanınmıştır. Bu uygulama ile uzun vadeli yatırımların TL finansmanı desteklenirken, sözleşme ve satışların yatırımcılardan alınan taahhütlerle TL cinsinden yapılması yoluyla liralaşma desteklenmektedir.
39. Bankalar tarafından üye işyerlerine uygulanabilecek azami komisyon oranlarının hesaplanmasında ve kredi kartı işlemlerinde uygulanacak azami faiz oranının belirlenmesinde esas alınan referans oran, 32-45 gün vadeli olarak açılan TL cinsi tüm mevduat türlerine bankaların uyguladıkları ağırlıklı ortalama akım faiz oranı üzerinden hesaplanan oran ve TCMB tarafından belirlenen politika faizinin yüzde 10 artırılması ile hesaplanan oran arasından düşük olanı dikkate alınacak şekilde güncellenmiştir.

1.4. Ödeme Sistemleri ve Finansal Teknolojiler Alanındaki Yenilikçi Adımlar

40. TCMB; ASELSAN, HAVELSAN ve TÜBİTAK-BİLGEM ile ikili mutabakat zabıtları imzalamış ve Dijital Türk Lirası İşbirliği Platformu oluşturmuştur. Birinci faz pilot uygulama çalışmaları kapsamında Dijital Türk Lirası Ağı tesis edilerek ilk ödemeler başarı ile gerçekleştirilmiştir.
41. TCMB, Liralaşma Stratejisi'nin dijital ekonomi yol haritasının önemli bir bileşeni olan ödemeler alanı açık bankacılık hizmetlerini kullanıma açmıştır. Bankalarımız, Bankalararası Kart Merkezi tarafından geliştirilen ve taraflara standart açık bankacılık işlemleri sunulmasını sağlayan Açık Bankacılık Geçidi (GEÇİT) altyapısı üzerinden hizmet vermeye başlamıştır.
42. Fonların Anlık ve Sürekli Transferi (FAST) için önemli bir katman servis olan ve dolandırıcılık başta olmak üzere yasadışı kullanımların tespitini çok hızlı bilgi ve belge aktarımı sağlayarak kolaylaştıran Güvenlik Katman Servisi (SİPER) geliştirilerek hizmete sunulmuştur.

2. 2023 Yılında Politika Çerçevesi

2.1. Para Politikası ve Liralaşma Stratejisi Genel Çerçevesi

43. TCMB'nin temel amacı fiyat istikrarını sağlamak ve sürdürmektir. Bu amaç doğrultusunda, TCMB sahip olduğu araçları bütünlük politikası çerçevesi olan Liralaşma Stratejisi içerisinde kararlılıkla kullanacaktır. TCMB, kalıcı fiyat istikrarı açısından destekleyici bir unsur olan finansal istikrarı da gözetmeye devam edecektir.
44. TCMB'nin temel politika aracı bir hafta vadeli repo ihale faiz oranıdır. Piyasa faizlerinin politika faizleriyle uyumlu seyretmesi sağlanarak parasal aktarım mekanizmasının etkinliğini destekleyici politikalar sürdürülecektir.
45. Finansal koşulların, büyümenin sürdürülebilir bileşenleri olan yatırım, istihdam, üretim ve ihracatı yüksek verimde destekleyebilmesi için hedefli kredi ve likidite yönetimi uygulamaları geliştirilerek kullanılmaya devam edilecektir.
46. TCMB, kredilerin ani değişimler göstermeyecek şekilde dengeli ve istikrarlı gelişimini sağlayacaktır. Bu çerçevede, teminat yapısında uzun vadeli TL cinsi varlıkların payı artırılmaya devam edilirken, kredilerin büyüme hızı ve kompozisyonunun 2023 yılında öngörülen enflasyon patikasıyla uyumlu olması sağlanacaktır. Kredi, likidite ve teminat politikaları bu amaçlar doğrultusunda kararlılıkla kullanılacaktır.
47. Liralaşma Stratejisi çerçevesinde uygulanacak politikalar, bankacılık sisteminin hem varlık hem de yükümlülük tarafında Türk lirasının ağırlığının kalıcı olarak artırılması amacıyla güçlendirilerek kullanılmaya devam edilecektir. Fonlamanın kompozisyonu da liralaşma odaklı olarak para takasının ağırlığının azalacağı bir doğrultuda geliştirilecektir.
48. Rezerv yönetiminde kaynak çeşitliliği politikası ile uluslararası rezervlerdeki istikrarlı artış eğiliminin sürmesi sağlanacaktır. Artan uluslararası rezervler Türk lirasının istikrarını destekleyecektir.

Enflasyon Hedefi, Karar Alma Süreci ve İletişim Politikası

49. Hükümet ile birlikte belirlenen orta vadeli enflasyon hedefi yüzde 5 olarak korunmuştur. Para politikası, enflasyonu bu hedefe kademeli olarak yaklaştıracak şekilde oluşturulacaktır.
50. Orta vadeli enflasyon hedefine yakınsarken, Enflasyon Raporu aracılığıyla paylaşılan tahminler enflasyon beklentilerine yönelik referans oluşturacak ara hedef işlevi görecektir. Dolayısıyla, enflasyonun gelecek dönemdeki seyri konusunda iktisadi birimlere rehberlik etmesi öngörülen göstergeler, kısa vadede enflasyon tahminleri, orta vadede ise enflasyon hedefidir. 2023 yılında, enflasyon hedeflemesi rejimi fiyat istikrarının sürdürülebilir bir zeminde oluşmasını sağlayacak şekilde uygulanmaya devam edilecektir.
51. TCMB'nin hesap verme yükümlülüğünün bir unsuru olan belirsizlik aralığı, önceki yıllarda olduğu gibi hedef etrafında her iki yönde 2 yüzde puan olarak korunmuştur. Yıl içinde enflasyon gelişmelerine ilişkin kapsamlı değerlendirmeler Enflasyon Raporu aracılığıyla kamuoyuyla paylaşılacaktır. Yıl sonunda gerçekleşen enflasyonun belirsizlik aralığının dışında kalması durumunda ise hesap verebilirlik ilkesi gereği Hükümet'e Açık Mektup yazılacaktır.
52. Para politikası kararları, makro ve mikro düzeyde fiyatların ayrıntılı analizi, enflasyon beklentileri ve fiyatlama davranışları, para politikasının etkileyebileceği talep unsurları, arz yönlü gelişmeler, iç-dış denge ve üretimin yapısı ile krediler, likidite, liralaşma ve fiyat istikrarını etkileyen diğer tüm unsurlardaki gelişmeler dikkate alınarak oluşturulacaktır.

53. Kararlar, öncelikle enflasyon, iktisadi faaliyet, likidite ve kredi gelişmeleri olmak üzere, makro ve mikro düzeydeki tüm ekonomik göstergeler dikkate alınarak güncel bir bilgi kümesi ile veri odaklı ve etki analizlerine dayalı olarak verilecektir.
54. Para Politikası Kurulu (PPK) toplantısı öncesindeki yedi günlük süre "sessiz dönem" olarak adlandırılmakta olup, bu süre içinde para politikasına yönelik dış iletişim yapılmamaktadır. Bu dönem içerisinde PPK toplantısına hazırlık amacıyla karar alma sürecine teknik girdi sağlayan birimler PPK'ya kapsamlı analiz ve değerlendirmeler yapmaktadır.
55. PPK 2023 yılında, önceden açıklanan bir takvim çerçevesinde yılda 12 toplantı yapacaktır.² Para politikası kararı ile kısa gerekçesi, İngilizce çevirisi ile birlikte, toplantı ile aynı gün saat 14.00'te; PPK'nın ayrıntılı değerlendirmelerini içeren toplantı özeti ise toplantıyı takip eden beş iş günü içinde TCMB internet sayfasında yayımlanacaktır.
56. Para politikası iletişimine, şeffaflık, hesap verebilirlik ve öngörülebilirlik ilkeleri doğrultusunda devam edilecektir.
57. Para politikasının temel iletişim araçları PPK duyuruları ve Enflasyon Raporu'dur. Enflasyon Raporu'nun yılda dört defa yayımlanmasına ve para politikası uygulamalarının kamuoyu ile iletişiminin etkin bir şekilde yapılabilmesi amacıyla bilgilendirme toplantılarıyla tanıtılmasına devam edilecektir.
58. TCMB'nin faaliyetleri, para politikası uygulamaları ve döneme özgü gelişmeler hakkında Başkan tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonu'nda yapılan sunumlar da kamuoyunun bilgilendirilmesinde önemli bir paya sahip olacaktır.
59. Başkan, Başkan Yardımcıları ve teknik içerikli konularda görevlendirilen TCMB mensupları tarafından diğer platformlarda yapılan sunum ve konuşmalar iletişim politikasının önemli bir bileşeni olmaya devam edecektir.
60. Finansal İstikrar Raporu, TCMB'nin bir diğer önemli iletişim aracı olmaya devam edecektir. Bunun yanı sıra, aylık enflasyon gelişmelerini alt kalemler itibarıyla özetleyen Aylık Fiyat Gelişmeleri Raporu resmi fiyat istatistiklerinin açıklanması ile PPK toplantısı arasında geçen süre zarfında aylık enflasyon gelişmelerinin kamuoyu tarafından daha sağlıklı biçimde yorumlanmasına katkıda bulunması amacıyla bir iletişim aracı olarak kullanılmaya devam edilecektir.
61. Bunlara ek olarak, para politikası ve Liralaşma Stratejisi kapsamında zorunlu karşılık düzenlemeleri ile, TL ve döviz likiditesi yönetimine ilişkin kamuoyuyla paylaşılan duyurular operasyonel çerçeveye yönelik iletişimin önemli unsurlarıdır.
62. TCMB iletişiminin önemli hedef gruplarından olan basın, akademik çevreler ve genel kamuoyu ile iletişim sürdürülecektir. Reel ve finansal sektör temsilcileri, yurt içi ve yurt dışı kuruluşlar ve TCMB politikalarının tüm paydaşları ile yüz yüze etkileşim sağlamak üzere politika çerçevesi ve makroekonomik görünüm hakkında bilgilendirmeler yapılacaktır. TCMB, uluslararası etki alanını genişletmek amacıyla, uluslararası kuruluşlar ve platformlar ile diğer merkez bankaları gibi yurt dışı paydaşlarıyla etkin iletişimini sürdürecektir.
63. TCMB tarafından yayımlanan çalışma tebliğleri, ekonomi notları, Merkezin Güncesi platformundaki blog yazıları ve TCMB'nin faaliyetleri ile para politikası uygulamaları hakkında çeşitli platformlarda yapılan sunumlar, seminer ve diğer etkinlikler de kamuoyunun bilgilendirilmesinde önemli bir paya sahip olacaktır.

² 2023 yılı toplantı ve rapor takvimi Ek 2'de yer almaktadır.

64. TCMB, sahip olduğu diğer iletişim kanallarına ek ve onları destekleyici olarak sosyal medya hesaplarını etkili birer iletişim kanalı olarak kullanmaya devam edecektir. Söz konusu hesaplar aracılığıyla TCMB'nin aldığı politika kararları ve gerekçeleri, uygulamaları, yayınları ve kurumsal haberler duyurulmaktadır. Bu kapsamda, TCMB duyuruları, raporları ve kullanılan para politikası araçları hakkında özet bilgilerin yer aldığı içerikler sosyal medya üzerinden kamuoyuyla paylaşılacaktır. Ayrıca, sosyal medyada yapılan paylaşımlar ile farklı hedef kitlelerin ekonomik analizler, kavramlar ve TCMB tarafından düzenlenen etkinlikler gibi farklı konular hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanacaktır.
65. Uygulanan para politikasının etkinliğinin artması için ilgili tüm paydaşlarla yüksek eşgüdüm içinde çalışılmaya devam edilecektir. TCMB, enflasyonun para politikası dışında kalan nedenlerine yönelik yapısal ve erken uyarı niteliğindeki analizlerini ve bulgularını da kamuoyu ve ilgili kurumlarla paylaşmayı sürdürecektir.
66. Politika kararlarını yakın ve gerçek zamanlı veriler ile bilimsel temeli güçlü analizler ışığında şekillendirmek ve sürdürülebilir fiyat istikrarına katkı sağlamak amacıyla oluşturulacak araştırma gündemi kamuoyu ile paylaşılacak; TCMB'nin akademik çalışmaları destekleme faaliyetleri politika tasarım süreçlerini güçlendirmek için en verimli şekilde kullanılacaktır.

2.2 Likidite, Rezerv ve Hedefli Kredi Politikaları

67. Para politikası aktarım mekanizmasının etkinliğini destekleyici bir araç olarak likidite yönetimi ve bu kapsamda, TCMB fonlama miktarı, kullanılan araçlar, likiditenin dağılımı, vade yapısı ve fonlama imkânları için geçerli olan teminat yapısı önem arz etmektedir. Bu çerçevede, mevcut TL likidite yönetiminin bileşenleri olan APİ ve swap işlemlerinin büyüklüğü, toplam fonlamadaki payları, imkân bazında dağılımları ve teminatlandırma yapısı, 2023 yılı TL likidite yönetimi kapsamında gözden geçirilmeye devam edilecektir. 2023 yılında Liralaşma Stratejisi çerçevesinde, APİ fonlama imkânı için geçerli olan teminat yapısında sabit getirili TL cinsi varlıkların payı artırılmaya devam edilecek ve toplam fonlama miktarı içinde TCMB taraflı swap işlemleri karşılığında sağlanan fonlama miktarı kademeli olarak azaltılacaktır. Bankaların fonlama ve teminat kullanım imkânları liralaşma hedefleri doğrultusunda kalibre edilecektir.
68. TCMB'nin temel politika aracı, miktar ihalesi yöntemiyle gerçekleştirilen bir hafta vadeli repo ihalesi faiz oranıdır. TL likiditesi yönetiminde;
- Günlük repo ihale miktarı belirlenirken ikincil piyasa gecelik faiz oranları ortalamasının politika faizi olan bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı civarında oluşması,
 - Uygulanan likidite yönetimi stratejisi ile uyumlu şekilde para piyasalarının etkin ve istikrarlı çalışması,
 - TCMB fonlama imkânlarının ve bu imkânlar için geçerli olan teminat yapısının Liralaşma Stratejisi'ni kuvvetlendirici bir unsur olarak kullanılması,
 - Kullanılan araçların para politikasının etkinliğini desteklemesi,
 - Ödeme sistemlerinin kesintisiz çalışmasının temini
- hedeflenmektedir. Bu hedeflere ulaşmak ve para politikasının etkinliğini artırmak amacıyla likidite yönetimi genel çerçevesi, piyasadaki likidite düzeyi ve likiditenin sistem içindeki dağılımı dikkate alınarak belirlenecektir.
69. Likiditenin haftanın günlerine dengeli dağılımının sağlanması amacıyla gerekli görülen günlerde, vadeleri 5 ile 12 gün arasında olmak kaydıyla farklı vadelere birden fazla repo ihalesi açılmaya devam edilebilecektir. Likiditede öngörülemeyen nedenlerle sıkışıklık ortaya çıkması halinde 13.00-16.00 saatleri arasında haftalık vadede miktar yöntemiyle gün içi repo ihalesi yapılabilecektir.

70. TCMB likidite yönetiminde araç çeşitliliğinin ve operasyonel esnekliğin korunabilmesi için teknik nedenlerle API portföyünde yeterli miktarda DİBS veya HMKŞ tarafından ihraç edilen TL cinsi kira sertifikası bulundurulması gerekmektedir. Ayrıca, DİBS piyasalarında likiditenin desteklenmesi ve para politikası aktarım mekanizmasının güçlendirilmesi amacıyla doğrudan alım işlemleri yapılabilmektedir. Bu kapsamda, para piyasası faiz oranları üzerindeki operasyonel esnekliğin korunması amacıyla ve sistemin fonlama ihtiyacı ile bankacılık sistemindeki likidite dağılımı göz önünde bulundurularak, 2023 yılında TCMB API portföyü nominal büyüklüğü, ilave alım seçeneği saklı kalmak kaydıyla, TCMB haftalık bilanço aktif toplamının yüzde 7'si olarak belirlenecektir.

Bu amaçla;

- Söz konusu API portföy hedefine ulaşmak üzere, 2023 yılında vadesi gelecek 26,9 milyar TL nominal kıymet tutarı da dikkate alınarak, doğrudan alım işlemlerinin gerçekleştirilmeye devam edilmesi,
- Doğrudan alım işlemlerinin, API portföyünün itfa profili ve piyasadaki likidite koşulları dikkate alınarak yıl içerisinde dengeli ve öngörülebilir bir çerçevede gerçekleştirilmesi,
- Doğrudan alımı yapılacak kıymetlerin alım yapılacak ayın ilk iş günü saat 10.00'da veri dağıtım firmaları aracılığıyla ilan edilmesi,
- Alım ihalesi düzenlenebilecek günlerin, piyasa koşulları dikkate alınarak belirlenmesi ve bu kapsamda açılan ihalelerin bir iş günü sonrası valörlü gerçekleştirilmesi,
- Alım ihalesine konu ihale miktarlarının piyasa koşulları dikkate alınarak belirlenmesi,
- İhalelere ilişkin diğer hususlarda mevcut düzenlemelerin geçerli olması ile birlikte, ihale miktarı, kıymet türü ve ihale şekline ilişkin olarak gerektiğinde her türlü değişikliğin yapılabilmesi,

planlanmaktadır.

71. TCMB fonlama imkânları için geçerli olan teminat sisteminde Liralaşma Stratejisi kapsamında gerçekleştirilen yapısal düzenlemeler, piyasa koşulları ve likidite gelişmeleri dikkate alınarak 2023 yılında değerlendirilmeye devam edilecektir. Bu amaç doğrultusunda, TCMB piyasa işlemleri teminat havuzunda TL cinsi varlıkları destekleyici şekilde düzenlemeler yapılacak, TÜFE'ye endeksli, dövize ve altına endeksli kıymetlerin teminat sistemine konu iskonto oranları yükseltilmeye devam edilecektir.

72. Dalgalı döviz kuru rejimi sürdürülecek ve döviz kurları, serbest piyasa koşullarında, arz ve talep dengesine göre oluşmaya devam edecektir. TCMB, döviz kurlarının seviyesine ilişkin olarak herhangi bir hedefi gözetmemekte olup kurların düzeyini ya da yönünü belirleme amacıyla herhangi bir döviz alım ya da satım işlemi yapmayacaktır. TCMB, döviz piyasasının etkin bir şekilde çalışabilmesi ve sağlıklı fiyat oluşumlarının desteklenmesi amacıyla döviz kuru gelişmelerini ve buna ilişkin risk faktörlerini yakından takip etmeye ve gerekli önlemleri alarak ilgili araçları kullanmaya devam edecektir.

73. Para politikasının etkinliği ve finansal istikrar açısından döviz rezervlerinin güçlendirilmesi önem teşkil etmektedir. Döviz rezervlerinin, sırasıyla, güvenli yatırım, likidite ve getiri öncelikleri doğrultusunda yönetilmesine ve rezerv kaynaklarının çeşitlendirilmesine devam edilecektir.

74. Kamu iktisadi teşebbüslerinin döviz ihtiyacının gerekli görülen kısmı, HMB ile TCMB tarafından piyasa koşullarına göre doğrudan karşılanabilecektir. Bu çerçevede, piyasa şartları elverdiği sürece döviz satım tutarı kademeli olarak azaltılabilecektir.

75. Yurt içi bankalarla, TL ve döviz likidite yönetimi kapsamında haftalık vadede altın ve döviz karşılığı TL kotasyon swap işlemleri ile geleneksel yöntemli swap ihaleleri gerçekleştirilecektir. Bununla birlikte, TCMB tarafından gerçekleştirilen swap işlem miktarının kademeli şekilde azaltılması hedeflenmektedir.
76. TCMB, bankaların altın likidite yönetimlerine katkıda bulunmak amacıyla kendi bünyesindeki spot piyasada döviz karşılığı altın alım ve satım işlemlerine ve BIST Kıymetli Madenler ve Taşlar Piyasası'ndaki işlemlerine devam edebilecektir. Ayrıca, piyasa koşulları çerçevesinde lokasyon swap işlemleri gerçekleştirilebilecektir.
77. TCMB ile döviz piyasalarında işlem yapmaya yetkili bankalar arasında gerçekleştirilen döviz karşılığı efektif işlemlerine devam edilecektir.
78. TCMB nezdindeki Döviz Depo Piyasası'nda bankalara yaklaşık olarak toplam 50 milyar ABD doları limit ile bir hafta ve bir ay vadeli döviz likiditesi imkânı sağlanmaya devam edilecektir.
79. Bankalar, TCMB'ye, kendilerine tanınan limitler çerçevesinde ve üç aya kadar çeşitli vadelerde teminat döviz deposu veya altın deposu getirebilecektir.
80. TCMB, rezerv biriktirme amaçlı olarak ve TL karşılığında cevherden üretilen altın alımı işlemlerine devam edecektir.
81. Devam eden swap anlaşmalarına ilaveten, diğer ülke merkez bankaları ile swap anlaşmalarının imzalanmasına yönelik görüşmelere devam edilecektir.
82. 2023 yılında, zorunlu karşılıklar fiyat istikrarı ve finansal istikrar hedefi doğrultusunda parasal aktarım mekanizmasının sağlıklı işleyişini sağlamak ve makro finansal istikrara ilişkin riskleri sınırlamak amacıyla kullanılmaya devam edilecektir.
83. Liralaşma Stratejisi çerçevesinde uygulanacak politikalar, bankacılık sisteminin hem varlık hem de yükümlülük tarafında Türk lirasının ağırlığının kalıcı olarak artırılması amacıyla güçlendirilerek kullanılmaya devam edilecektir. Bu kapsamda, 2023 yılının ilk yarısı için mevduatta liralaşma hedefi yüzde 60 olarak belirlenmiştir.
84. Liralaşma Stratejisi kapsamında TL mevduatı destekleyecek mekanizmalar önceliklendirilecektir. Döviz ve altından dönüşüm ile YUVAM hesaplarına zorunlu karşılık ve menkul kıymet tesisi gibi düzenlemelerle verilen destek sürdürülürken, KKM dışındaki TL mevduat öncelikli olarak özendirilerek, TL mevduat tercihinin güçlenmesi yönünde adımlar atılmaya devam edilecektir.
85. Hedefli kredi politikası makroihtiyati tedbirlerle sürdürülecek, zorunlu karşılıklar ile menkul kıymet tesisi uygulaması parametrelerinde kalibrasyona gidilebilecektir. Kredi büyümesinin finansal istikrarla uyumlu seyretmesi ve kredilerin iktisadi faaliyetle buluşması hedefi doğrultusunda politika araçları, fiyat istikrarı ile finansal istikrarı destekleyecek şekilde kullanılacak; üretim potansiyelini artıran ve istihdam ile cari dengeye katkı sağlayan hedefli alanlardaki finansal koşullar desteklenecektir.
86. Bilançolarda YP kredi gelişiminin YP mevduat ile uyumlu hareket etmesi ve YP kredinin YP mevduata oranında dengeli yapının korunması finansal istikrar açısından önem arz etmektedir. Bu kapsamda, TL kredilerin yalnızca TL cinsi imkânlarla fonlanmasına ve YP mevduatın da azami ölçüde YP kredi fonlaması amacıyla kullanılmasına yönelik politikalar devreye alınabilecektir.
87. TL cinsinden sabit getirili menkul kıymet tesis uygulaması, TCMB'nin makroihtiyati araç setinde önemli bir unsur haline gelmiş olup 2023 yılında da devam edecektir. Söz konusu uygulama, finansal sistemin kredi arz davranışı ve likidite yönetimi üzerindeki etkileri dikkate alınarak makroihtiyati politikalarla amaçlanan hedefleri desteklerken, para politikası aktarım mekanizmasının etkinliğini artırmaktadır.

88. Banka bilançolarında TL cinsinden sabit getirili ve uzun vadeli menkul kıymetlerin ağırlığı artırılarak, TÜFE'ye endeksli veya diğer endeksli menkul kıymetlerin oluşturduğu bilanço ve dolayısıyla parasal genişlemenin yaratacağı enflasyonist baskılar azaltılmış olacaktır. Liralaşma Stratejisi'nin bir gereği olarak TL cinsinden sabit getirili ve uzun vadeli menkul kıymetlerin banka aktifleri içindeki payının 2023 yılı içerisinde yüzde 5'e ulaşması, yakın-orta vadede ise bu oranın kademeli olarak yüzde 10'a yükselmesi öngörülmektedir.
89. Para politikası etkinliğinin korunması ve politika kararlarında amaçlanan hedeflere ulaşılması açısından kredi faizlerinin politika faizine yakınsaması gerekmektedir. Bu kapsamda üretim kapasitesine ve sürdürülebilir cari dengeye katkı sunan hedefli alanlarda kullanılan ticari kredilerde faiz oranlarının firmaların finansmana erişimini destekleyecek şekilde belirlenmesine yönelik makroihtiyati adımlar 2023 yılında da uygulanmaya devam edecektir. Ayrıca, enflasyon hedeflerine kalıcı şekilde ulaşılmasını destekleyecek şekilde, kaynakların tüketimden ziyade üretimi finanse etmesine yönelik politikalar devreye alınacaktır.
90. İhracat ve döviz kazandırıcı hizmetler reeskont kredileri ile YTAK'ın potansiyel üretim ve sürdürülebilir cari dengeye katkı sunacak hedefli alanlarda, harcama mukabili ve belirli limitler ölçüsünde ağırlıklı olarak TL cinsinden kullanılmasına devam edilecektir.

2.3 Ödeme Sistemleri ve Finansal Teknolojiler Alanındaki Yenilikçi Adımlar

91. Dijital Türk Lirası İşbirliği Platformu, 2023 yılında seçili bankalar ve finansal teknoloji firmalarının katılımları ile genişletilecek ve geniş katılımlı pilot testlerin gerçekleştirileceği ileri fazlara geçilecektir.
92. Liralaşma Stratejisi kapsamında, ödeme ve elektronik para kuruluşlarının dijital ekonomi yol haritasının önemli bir unsuru olan FAST sistemine doğrudan katılımı sağlanacaktır. TR-Karekod kullanımı ile FAST işyeri ödemeleri ve kişiden kişiye ödemeleri destekleyen yenilikçi uygulamalar 2023 yılının ilk çeyreğinden itibaren kullanılmaya başlanacaktır.
93. FAST güvenlik katman servisi SİPER platformunun ikinci fazında, merkezi yapıda toplanan veriler üzerinde makine öğrenme ve yapay zeka algoritmaları ile akıllı katmanlı stratejik ürünler geliştirilecektir. Yasadışı kullanımların da tespit edileceği sistem, 2023 yılının ikinci yarısında ödemeler ekosistemindeki tüm paydaşların hizmetine sunulacaktır.

Ek 1: 2022 Yılı Para Politikası ve Liralaşma Stratejisi Kararları

Tablo 1. Faiz Kararları	Tarih
Politika faizi olan bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı yüzde 14 düzeyinde sabit tutulmuştur.	Ocak-Temmuz 2022
Politika faizi olan bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı yüzde 14'ten yüzde 13'e indirilmiştir.	18 Ağustos 2022
Politika faizi olan bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı yüzde 13'ten yüzde 12'ye indirilmiştir.	22 Eylül 2022
Politika faizi olan bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı yüzde 12'den yüzde 10,5'e indirilmiştir.	20 Ekim 2022
Politika faizi olan bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı yüzde 10,5'ten yüzde 9'a indirilmiştir.	24 Kasım 2022
Politika faizi olan bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı yüzde 9 düzeyinde sabit tutulmuştur.	22 Aralık 2022

Tablo 2. Liralaşmaya Yönelik Politika Adımları ³	Tarih
Gerçek ve tüzel kişi YP ve altın mevduattan TL mevduata dönüşümün teşvik edilmesi	Ocak 2022
YP mevduat için tutulan zorunlu karşılıklardan TL mevduata dönüşüm performansına göre komisyon alınması	Ocak 2022
Reeskont kredisi kullanan firmaların TL mevduata dönüşümü taahhüt etmesi durumunda kredi şartlarının iyileştirilmesi	Şubat 2022
YP mevduat hesapları için zorunlu karşılık oranlarının TL mevduata dönüşüm performansına göre belirlenmesi	Nisan 2022
YP mevduat hesapları için menkul kıymet tesis uygulaması getirilmesi ve tesis oranının dönüşüm performansına göre belirlenmesi	Haziran 2022
TL mevduatın toplam mevduat içindeki payına göre, menkul kıymet tesisi ve zorunlu karşılık komisyon oranlarında farklılaşmaya gidilmesi	Ağustos 2022

Tablo 3. Hedefli Kredi Politikaları	Tarih
TL reeskont kredisi kullanan firmalara, istihdam, ihracat ve net döviz satıcısı olma taahhütleri karşılığında ilave faiz indirim imkânı getirilmesi	Şubat 2022
YTAK kullandırım koşullarında liralaşmayı, ithal ikâmesini ve KOBİ yayılımını destekleyecek şekilde iyileştirmeler yapılması	Mart 2022
Çeşitli hedefli alanlar hariç olmak üzere TL cinsinden ticari nitelikteki nakdi kredilerin zorunlu karşılığa tabi tutulması	Nisan 2022
Hedefli alanlar haricinde TL cinsinden ticari nitelikteki kredilere yönelik zorunlu karşılık tesisi uygulamasının menkul kıymet tesisi ile ikâme edilmesi	Ağustos 2022
TL ticari kredi faiz oranlarına ve harcama mukabili kredi kullandırımına bağlı olarak menkul kıymet tesisi uygulanması	Ağustos 2022

³ Düzenlemelerin detayları 2022 yılında yayımlanan Finansal İstikrar Raporu ve Enflasyon Raporu metinlerinde yer almaktadır.

Tablo 4. Teminat Sistemine Yönelik Düzenlemeler**Tarih**

Teminat sisteminde kıymet türlerine yönelik yapılan düzenleme ile DİBS sepetinin sadece TL cinsi kuponsuz, sabit kuponlu, değişken faizli ve TLREF'e endeksli DİBS veya HMKŞ tarafından yurt içinde ihraç edilen kira sertifikası cinsinden varlıklardan oluşması; TCMB taraflı swap işlemleri için de minimum DİBS bulundurma koşulunun yüzde 30 olarak uygulanmaya başlanması

Mayıs 2022

Teminat sisteminde minimum DİBS koşulunun yüzde 45'e yükseltilmesi, iskonto oranlarının düzenlenmesi, repo işlemlerinde YP ve altına endeksli kıymetlerin işlem karşılığı kıymet olarak getirilmesine son verilmesi

Haziran 2022

Teminat sisteminde minimum DİBS koşulunun yüzde 50'ye yükseltilmesi, endeksli kıymetler ile YP ve altın cinsi varlıkların iskonto oranlarının yüzde 50'ye yükseltilmesi

Temmuz 2022

Teminat sisteminde endeksli kıymetler ile YP ve altın cinsi varlıkların iskonto oranlarının yüzde 60'a yükseltilmesi

Eylül 2022

Tablo 5. Rezerv Yönetimi Politika Adımları**Tarih**

İhracat ve döviz kazandırıcı hizmetler döviz gelirlerinin ilk aşamada yüzde 25'inin, nisan ayından itibaren ise yüzde 40'ının TCMB'ye satılması

Ocak 2022

Yurt dışı yerleşiklere yönelik açılan YUVAM hesaplarından elde edilen dövizin TCMB'ye satılması ile rezervlerin desteklenmesi

Şubat 2022

Türkiye Cumhuriyeti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişilerin yurt içinde gayrimenkul alımlarında yapacakları döviz cinsi ödemelerin bankalar tarafından TCMB'ye satılması

Haziran 2022

Tablo 6. Ödeme Sistemleri ve Finansal Teknolojiler Alanındaki Yenilikçi Adımlar**Tarih**

Dijital Türk Lirası İşbirliği Platformu'nun oluşturulması

Mart 2022

TR-Karekod ile ödeme yapılmasına ilişkin altyapının hazır hale getirilmesi

Haziran 2022

Ödemeler alanı açık bankacılık hizmetlerinin GEÇİT üzerinden kullanıma açılması

Aralık 2022

SİPER'in geliştirilerek hizmete sunulması

Aralık 2022

Dijital Türk Lirası Ağı tesis edilerek ilk ödemelerin başarı ile gerçekleştirilmesi

Aralık 2022

Ek 2: 2023 Yılı PPK Toplantıları ve Rapor Takvimi

PPK Toplantıları	PPK Özetinin İnternet Yayını	Enflasyon Raporu	Finansal İstikrar Raporu
19 Ocak 2023	26 Ocak 2023	26 Ocak 2023	
23 şubat 2023	2 Mart 2023		
23 Mart 2023	30 Mart 2023		
27 Nisan 2023	3 Mayıs 2023	11 Mayıs 2023	18 Mayıs 2023
25 Mayıs 2023	1 Haziran 2023		
22 Haziran 2023	3 Temmuz 2023		
20 Temmuz 2023	27 Temmuz 2023	27 Temmuz 2023	
24 Ağustos 2023	31 Ağustos 2023		
21 Eylül 2023	28 Eylül 2023		
26 Ekim 2023	2 Kasım 2023	2 Kasım 2023	16 Kasım 2023
23 Kasım 2023	30 Kasım 2023		
21 Aralık 2023	28 Aralık 2023		
25 Ocak 2024	1 şubat 2024	8 şubat 2024	
22 şubat 2024	29 şubat 2024		
21 Mart 2024	28 Mart 2024		

Not: 2024 Yılı Para Politikası ve Liralaşma Stratejisi metni Aralık 2023'te yayımlanacaktır.

Ek 3: Para ve Likidite Politikası Araçları

İşlem Tipi	Amaç	Araç	Vade	Frekans
Temel politika aracı	İkincil piyasa gecelik faiz oranlarının politika faiz oranı (bir hafta vadeli repo ihale faiz oranı) civarında oluşmasının sağlanması	Bir hafta vadeli repo ihaleleri	Bir hafta 5-12 gün vadelerde	Günlük
Hazır imkânlar	Para piyasalarında oluşan faiz oranlarındaki olası dalgalanma seviyesinin TCMB tarafından belirlenen faiz koridoru içerisinde oluşmasının sağlanması	TCMB Bankalararası Para Piyasası'nda TL depo verme/alma işlemleri	Gecelik	Günlük
		Piyasa yapıcı repo imkânı	Gecelik	Günlük
		Kira sertifikası karşılığı repo kotasyon işlemleri	Gecelik	Günlük
		BIST Repo Pazarı'nda repo/ters repo işlemleri	Gecelik	Günlük
Nihai kredi mercii işlemleri	Nihai kredi mercii sıfatıyla ödeme sisteminde aksamalara sebep olabilecek geçici likidite sıkışıklıklarının ve finansal piyasaların etkin bir şekilde çalışmasını engelleyebilecek teknik kaynaklı ödeme sorunlarının önlenmesi	Geç likidite penceresi depo verme/alma işlemleri	Gecelik	Günlük
		Geç likidite penceresi repo işlemleri	Gecelik	Günlük
		Gün içi limit işlemleri	Gün içi	Günlük
Rutin olmayan araçlar	Faizlerde aşırı oynaklığın önüne geçilmesi	Gün içi repo ihaleleri	Haftalık	Gerek görüldüğü durumlarda

Ek 4: Döviz Piyasası Araçları ve Temel Özellikleri

	Döviz Karşılığı TL Swap İşlemleri	Döviz Karşılığı TL Swap İhaleleri (Geleneksel Yöntem)	VİOP Nezdindeki TL Uzlaşmalı Vadeli Döviz İşlemleri	TL Uzlaşmalı Vadeli Döviz İşlemleri	Döviz Depo Piyasası İşlemleri	BIST Swap Piyasası İşlemleri	Altın Karşılığı TL Swap İhaleleri (Geleneksel Yöntem)	TL Karşılığı Altın Swap İşlemleri	Döviz Karşılığı Altın Swap İşlemleri
Katılımcılar	Piyasa üyesi bankalar	Piyasa üyesi bankalar	VİOP üyesi tüm kuruluşlar	Piyasa üyesi bankalar	Piyasa üyesi bankalar	Borsa İstanbul Yönetmeliğine Göre Yetkili Bankalar	Piyasa üyesi bankalar	Piyasa üyesi bankalar	Piyasa üyesi bankalar
Minimum tutar	1 milyon ABD doları	1 milyon ABD doları/euro	1.000 ABD doları	100 bin ABD doları	1 milyon ABD doları/euro	1 milyon ABD doları/euro	1 kg	1 kg	1 kg
Teminat oranı (%)	Yüzde 10	Yüzde 10	VİOP tarafından belirlenir	Yüzde 2,5	Yüzde 100	BIST tarafından belirlenir	Yüzde 10	Yüzde 10	Yüzde 10
Uzlaşma	Vadede	Vadede	Günlük	Vadede	Vadede	Vadede	Vadede	Vadede	Vadede
Duyurulan limit	Döviz piyasaları limitinin yüzde 30'u		-	-	50 milyar ABD doları		100 ton	169 ton	Alım yönlü işlemlerde 168 ton, satım yönlü işlemlerde 100 ton
Vade	1 hafta	2 hafta, 1 ay, 2 ay, 3 ay	VİOP tarafından belirlenir	1 ay, 3 ay	1 hafta, 1 ay	Maksimum 180 gün	1 ay, 3 ay, 6 ay	1 hafta	1 hafta
Yöntem	Kotasyon	ihale	Kotasyon	ihale	Kotasyon	Kotasyon	ihale	Kotasyon	Kotasyon